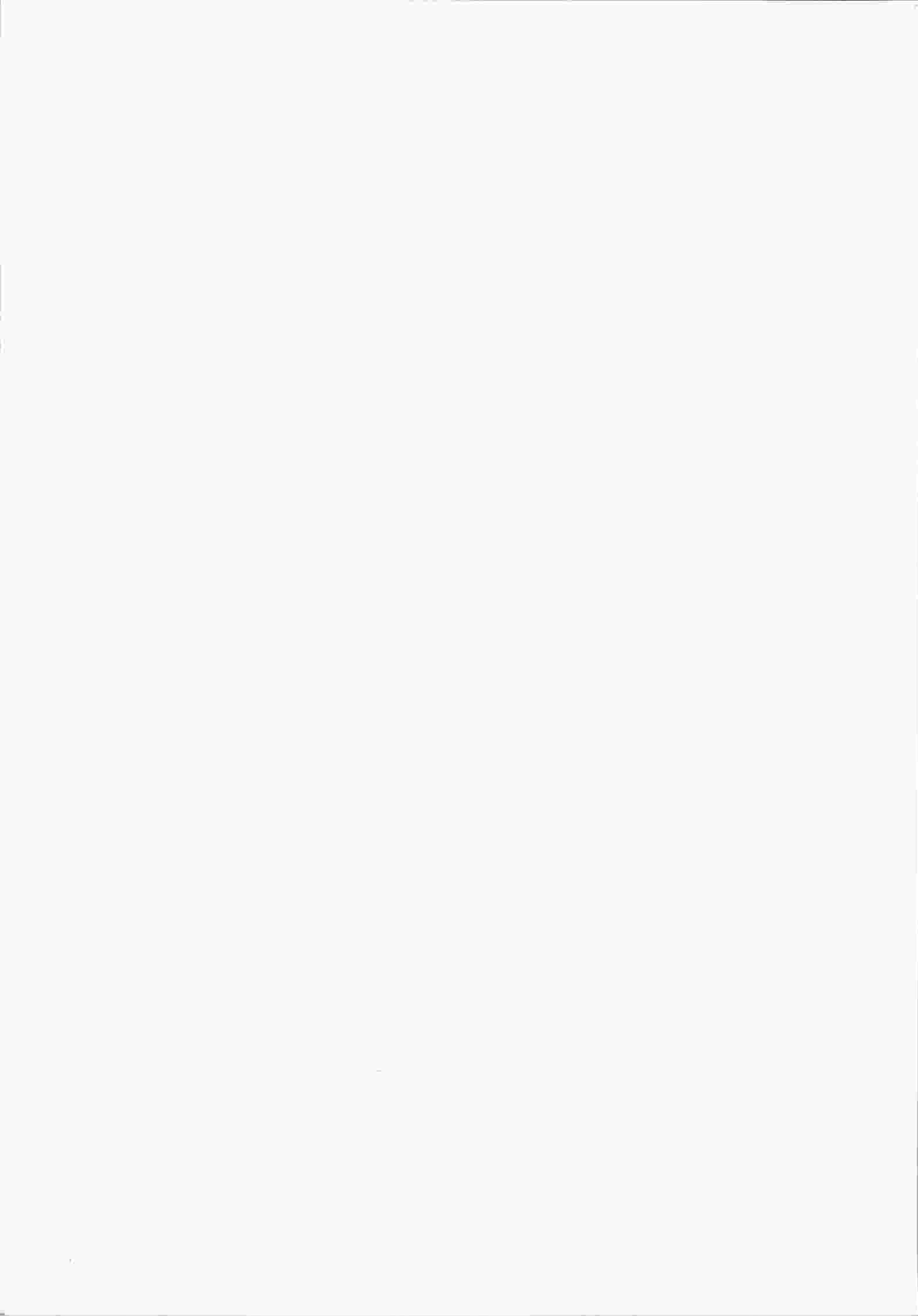

UDK 902
ISSN 1330-0644
VOL. 11-12 / 1994.-1995.
ZAGREB, 1997

Prilozi

Instituta za arheologiju u Zagrebu

Pril. Inst. arheol. Zagrebu 11-12/1994.-1995.
Str./Pages 1-200, Zagreb, 1997.

Časopis koji je prethodio
Prilozi 1, 1983 Prilozi 2, 1985 3 - 4, 1986-1987 5 - 6, 1988-1989 7, 1990 8,
1991, Pril. Inst. arheol. Zagrebu 9, 1992 10, 1993.

Nakladnik/Publisher
INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU/
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Adress of the editor's office
Institut za arheologiju/Institute of archaeology
HR - 10000 Zagreb, Ulica grada Vukovara 68
Telefon/phone/fax ++385/01/611 98 84
01/53 76 69

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief
Željko TOMIČIĆ (Zagreb)

Redakcijski odbor/Editorial committee
Marija BUZOV (Zagreb), Dunja GLOGOVIĆ (Zagreb), Timotej KNIFIC
(Ljubljana, SLO), Remza KOŠČEVIĆ (Zagreb), Laszlo KÓVACS (Budapest,
HUN), Kornelija Minichreiter (Zagreb), Mladen RADIĆ (Osijek), Aleksandar
RUTTKAY (Nitra, SK), Ivančica SCHRUNK (Minneapolis, USA), Željko
TOMIČIĆ (Zagreb).

Prijevod na engleski/English translation
Jadranka BOLJUNČIĆ

Prijevod na njemački/German translation
Branka OHNJEK, Nina MATETIĆ

Lektura/Language editor
Nives OPAČIĆ

Dizajn/Design
Roko BOLANČA

Korektura/Proofreaders
Kornelija MINICHREITER, Zagreb
Željko TOMIČIĆ, Zagreb

Grafička priprema/DTP
Studio "U", Zagreb

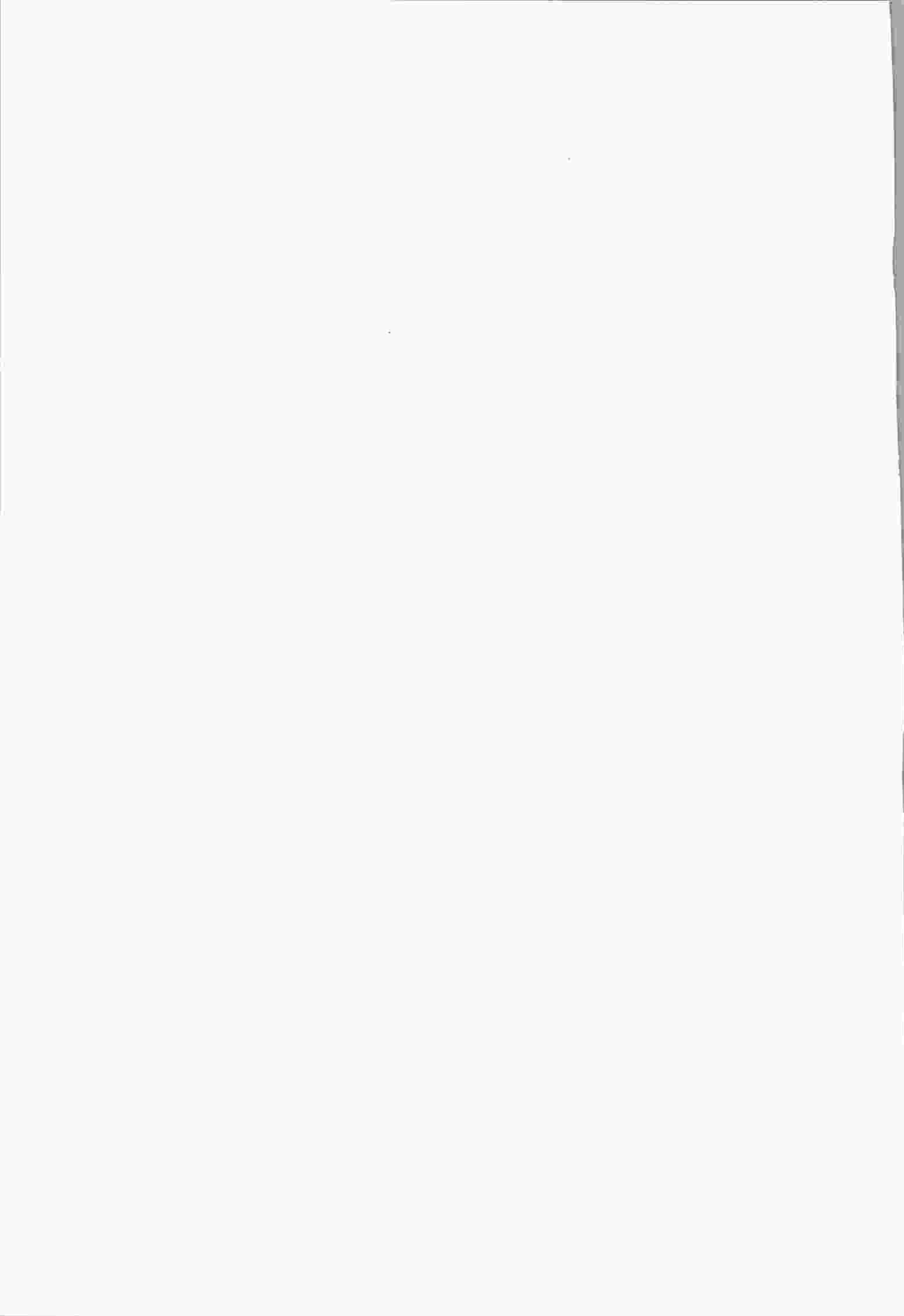
Računalni slog/Layout
Ranko PERŠIĆ, Zagreb

Tisak/Printed by
Tiskara "STUBA", Zagreb, Boškovičeva 18

Naklada/Circulation
600 primjeraka/600 examples

Sekundarne publikacije/Indexed in
GERMANIA Anzeiger der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen
Archaeologischen Instituts, Verlag Philipp von Zabern, Mainz

Izdavanje časopisa novčano podupire
MINISTARSTVO ZNANOSTI I TEHNOLOGIJE REPUBLIKE HRVATSKE
HR - 10000 Zagreb, Strossmayerov trg 4

Sadržaj

- 5 Uvod
ŽELJKO TOMIČIĆ

Izvorni znanstveni radovi

- 7 KORNELIJA MINICHREITER
Otkriće u Lukaću i Požegi kao prilog poznavanju topografije naselja starčevačke kulture u sjevernoj Hrvatskoj
- 37 DUNJA GLOGOVIĆ
Prapovijesna igla iz Putalja
- 41 REMZA KOŠČEVIĆ
Metalna produkcija antičke Siscije
- 63 ŽELJKO RAPANIĆ
Jedan primjer jadranske paleogeneze
- 71 ŽELJKO TOMIČIĆ
Baranya im Lichte archäologischer Zeugnisse der Bijelo Brdo-Kultur
Ein Beitrag zur Analyse des frühmittelalterlichen Gräberfeldes Majs-Udvar
- 99 ZORISLAV HORVAT
Crkva sv. Ivana Krstitelja u Volarici pod Ostrovicom Ličkom
- 111 DRAGO MILETIĆ
Plemički grad Kostel
- 135 TATJANA SEKELJ-IVANČAN
Stanje istraživanja i neke značajke srednjovjekovnih nalazišta pripisanih pojedinim "kulturama" u sjevernoj Hrvatskoj
- 151 JADRANKA BOLJUNČIĆ
Analiza zatižne kosti populacije ljudi iz brončanodobne nekropole u špilji Bezdanjači (Hrvatska)

Stručni radovi

- 167 ZEF MIRDITA
Kosovo od prapovijesti do kasne antike

Contents/Inhaltsverzeichnis

- Introduction*
ŽELJKO TOMIČIĆ

Original scientific papers

- KORNELIJA MINICHREITER
Entdeckung in Lukač und Požega als ein Beitrag zur Kenntnis der Topographie der Siedlungen der Starčevokultur in Nordkroatien
- DUNJA GLOGOVIĆ
Die vorgeschichtliche Nadel aus Putalj
- REMZA KOŠČEVIĆ
Die Herstellung von Metallgegenständen im antiken Siscia
- ŽELJKO RAPANIĆ
Ein Beispiel der adriatischen Paleogenese
- ŽELJKO TOMIČIĆ
Baranja u svjetlu arheoloških svjedočanstava bjelobrdske kulture.
Prinos analizi ranosrednjovjekovnog groblja Majs-Udvar
- ZORISLAV HORVAT
Die Kirche des Johannes des Täuflers in Volarica unterhalb der Burg Ostrovica Lička
- DRAGO MILETIĆ
Die Burg Kostel
- TATJANA SEKELJ-IVANČAN
Der Forschungsstand und einige Merkmale der mittelalterlichen Fundstellen einzelner "Kulturen" in Nordkroatien
- JADRANKA BOLJUNČIĆ
Occipital bone analysis referring to the human population from the Bronze Age necropolis in Bezdanjača cave (Croatia)

Professional papers

- ZEF MIRDITA
Kosovo im Zeitraum von der Vorgeschichte bis zur späten Antike

Bibliografije

- 179 JADRANKA BOLIUNČIĆ
BIBLIOGRAPHY OF DRAGUTIN GORJANOVIĆ-KRAMBERGER'S WORKS RELATED TO FOSSIL MAN
In the honour of 140th birthday anniversary of the famous discoverer of Early Man in Krapina

Prikazi

- 185 DUNJA GLOGOVIČ
Depojske in posamezne kovinske najdbe bakrene in bronaste dobe na Slovenskem, Hoards and Individual Metal Finds from the Eneolithic and Bronze Ages in Slovenia, editor Biba Teržan, *Katalogi in monografije* 29 i 30, Ljubljana 1995, I vol. 413 str. sa 180 tab; II vol. 281 str. sa sl.
- 187 DUNJA GLOGOVIČ
KRISTINA MIHOVIČ
Nezakelj, Nalaz grobnice 1981. godine / Nesactium. The Discovery of a Grave Vault in 1981. *Monografije i katalogi* 6, Arheološki muzej Istre, Pula 1996, Str. 92, tab. 22, priloga 6.
- 188 MARIJA BUZOV
DIADORA, sv. 14, Zadar 1992, stranica 464, zajedno s tablama, crtežima, planovima, tlocrtima, fotografijama i kartama.
- 191 MARIJA BUZOV
JAROSLAV ŠAŠEL, OPERA SELECTA, SITULA, RAZPRAVE NARODNEGA MUZEJA V LJUBLJANI
br. 30/1992, zbornik radova Jaroslava Šašela, str. 872., crteži, karte, fotografije, kazala (I, II i III).
- 192 ŽELJKO TOMIČIĆ
Tajana Sekelj Ivančan
Catalogue of Mediaeval Sites in Continental Croatia, BAR International Series 615, Oxford 1995, str. 248, 36 grafikona/tablica i 9 zemljovida.
- 195 KORNELIJA MINICHREITER
Kratice

Bibliographies

BIBLIOGRAFIJA RADOVA DRAGUTINA GORJANOVIĆA-KRAMBERGERA O FOSILNOM ČOVJEKU U čast 140. obljetnice rođenja glasovitog otkrivača krapinskog pračovjeka

Book Reviews Besprechungen und Anzeigen

KORNELIJA MINICHREITER
Abbreviations / Abkürzungen

Stanje istraživanja i neke značajke srednjovjekovnih nalazišta pripisanih pojedinim "kulturama" u sjevernoj Hrvatskoj

Der Forschungsstand und einige Merkmale der mittelalterlichen Fundstellen einzelner "Kulturen" in Nordkroatien

Izvorni znanstveni rad

Srednjovjekovna arheologija

Original scientific paper

Mediaeval archaeology

UDK 904:42 (497.5) "03/11"

Mr. Sc. TAJANA SEKELJ-IVANČAN

Institut za arheologiju

Ul. grada Vukovara 68

HR - 10000 Zagreb

U radu su popisani i obrađeni srednjovjekovni nalazi i nalazišta pripisani pojedinim kulturama, koji pripadaju širokom vremenskom rasponu od prijelaza 4. st. na 5. st. do 13. stoljeća. Promatrani su na nekoliko načina i ispitano je kako su lokaliteta istraženi odnosno evidentirani i u kojem omjeru, imaju li osim srednjovjekovnih nalaza i arheološke ostatke iz nekog drugog vremena (prethistorije, antike ili obaju razdoblja), kako su smješteni s obzirom na nadmorsku visinu i kakve imaju vrste nalaza i nalazišta. Provedena analiza pokazuje da postoje određene zakonitosti i opće značajke ovdje izdvojenih grupa kultura i to s obzirom na način istraživanja, zatim zaposjedanja lokaliteta kako u nekom prijašnjem razdoblju tako i u različitim periodima srednjeg vijeka, smještanja po određenim cjelinama kotnih visina te vrsti nalaza i nalazišta pronađenih na njima.

U radu su popisani (Popis srednjovjekovnih lokaliteta po određenim kulturama) i obrađeni srednjovjekovni nalazi i nalazišta pripisani pojedinim kulturama¹, koji pripadaju širokom vremenskom rasponu (Karta 1, Karta 2)². Ono započinje prodorom Huni u ove krajeve, tj. velikom seobom naroda. Seoba cijelom Rimskom Carstvu donosi korjenite promjene u političkim, vojnim, ideološkim i etničkim grupacijama te u organizaciji društva razvojem modernih država s nacionalnim identitetom (EVANS, 1989:1). Kronološki gledano, početak bi pripadao otprilike prijelazu 4. na 5. st., vremenu kada su Huni arheološki registrirani na području istočne Slavonije i Baranje (npr. Zmajevac - lokalitet broj 2). Najmlađi podaci pripadaju 12. i 13. st., što je u nekim slučajevima dulji period od vremena koje obuhvaća konvencionalna arheologija. Na taj način uvršteni su u popis i obrađeni lokaliteta kojima se više bave povjesničari i povjesničari umjetnosti, a arheologija im u tom slučaju služi kao metoda. Međutim, oni su ovdje obrađeni kako bi se dobila

cjelovita slika srednjovjekovnih lokaliteta koje su istraživači pridružili određenim kulturama na području kontinentalnog dijela Republike Hrvatske.

Svi lokaliteta svedeni su pod isti pojam Kulture (SEKELJ-IVANČAN 1995, 12-14, Map 6), a upisivani su nazivi koji se u literaturi već koriste kao pojam za kulturu nekog naroda, npr. avaroslavenska kultura za arheološku gradu koja pripada avaroslavenskom etniku. Kako za etničke skupine seobe naroda kao što su Huni, Ostrogoti, Gepidi, Langobardi ne postoji pojam u smislu kulture, a za arheološki materijal poznato je da pripada određenom etniku, upotrebljeni su nazivi kao hunska (kultura), gepidska i dr. Za kraj 12. i 13. st. za neke je lokaliteta upotrijebljen izraz romanika kao pojam povijesti umjetnosti, koji zapravo označuje stil.

U arheološkoj literaturi koja se bavi pitanjima deliniranja "arheološke kulture", kao pojma koji se upotrebljava za svojevrsnu klasifikaciju i istraženog, vode se mnoge rasprave (KLEJN 1988, 195)³. Kao kriterij za svrs-

1. Prikupljajući podatke o srednjovjekovnim nalazima i nalazištima kontinentalnog dijela Republike Hrvatske, utočeno je da su, od 822 lokaliteta, autori i istraživači 172 nalazišta pridružili nekom etniku ili kulturi (SEKELJ 1992). Navedeni lokaliteta čine 20,92% ukupnog broja (822) istraženih ili evidentiranih srednjovjekovnih lokaliteta sjeverne Hrvatske (SEKELJ-IVANČAN 1995, 93-245).

2. Podaci s literaturom za nalaze i nalazišta pod rednim brojevima: 20(34), 21, 26(86), 30, 31, 33, 35, 36(137), 44, 55, 61, 73, 74, 75, 76, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 88, 90, 91, 99(138), 107, 108, 109, 110, 111, 112, 115, 116(153), 119, 121, 123, 124, 125, 132, 139, 147, 154, 157,

158, 159, 162, 164, 170, nalaze se u Registru...1990.; za lokaliteta pod rednim brojevima 126, 129, 130 i 131 u doktorskoj disertaciji DR. Ž. TOMIČIĆA 1990, 114, 139, 230; dok se za ostale lokaliteta detaljni podaci s literaturom nalaze u Catalogue..., SEKELJ-IVANČAN 1995., pod odgovarajućom regijom (sada županijom) i općinom. Zbog opsežnosti literature u ovom tekstu nisu navedeni već prije objavljeni popisi članaka za svaki lokalitet, nadajući se razumijevanju njihovih autora i istraživača.

3. U navedenom djelu nalazi se popis literature koja se odnosi na probleme definiranja arheološke kulture.

tavanje pojedinih kultura može poslužiti istovjetan stratigrafski raspored, teritorijalna rasprostranjenost ili srodnost tipova pojedinog vremena i prostora. Mogu to biti i zajednički tipovi nalaza koji čine cjelinu, pri čemu teritorijalni opseg ili broj nalaza i nalazišta ne utječu na arheološki normativ konstituiranja kulture (KLEJN 1988, 522). Iako se u ranom srednjem vijeku umjetnost kao dio kulture iskazuje regionalno, a ne nacionalno, svaki novi stil ne mora biti vezan za novi narod, jer ni jedan narod ne donosi sa sobom dozreo i potanko raz-radjen stil, a ipak prilikom seobe narodi nose sa sobom opće navike i sklonosti koje zadržavaju, a koje djeluju i u novoj sredini (KARAMAN 1952, 95,96). Produkti takva djelovanja jesu nalazi koji su po nečemu jedinstveni ili se od drugih razlikuju po isključivim ili prevladavajućim karakteristikama (pojavama) te se zbog navedenog pojam arheološke kulture, osim za tipološke kategorije, može upotrijebiti i za poistovjećivanje s pojedinim etničkim grupacijama (KLEJN 1988, 202-203). Ovakvo gledanje omogućuje da se nalazi seobe naroda i drugih naroda ili utjecaja, koji se javljaju na našem području, promatraju kao jednako vrijedni drugima za koje je termin kultura uobičajen. Tako su kulture koje egzistiraju u kontinentalnom dijelu Republike Hrvatske podijeljene u pet glavnih grupa⁴. Prvu čine kulture seobe naroda (K - 1), u koju su uvršteni lokaliteti s ostacima koje prepoznajemo kao hunske, ostrogotske, gepidske, langobardske ili općenito germanske u nedostatku bližih odrednica, a prisutni su od kraja 4./poč.5.st. do kraja 6. st. Oni čine 13,37% svih lokaliteta s odrednicom pripadnosti nekoj od kultura (Tab. 1). Druga grupa kultura (K - 2) podrazumijeva one kulture koje su sporadično ustanovljene na teritoriju sjeverne Hrvatske ili se na njih ne nailazi neposredno na tom području nego su prisutne samo kao utjecaji. To su nalazi i nalazišta koji pripadaju franačkim⁵, normanskim, kottlaškim⁶ i karolinškim utjecajima i martinovka⁷ stilu, tj. vremenu od 6./7. st. do kraja 9.st., a čine svega 7,55% (Tab. 1). Iako su Slaveni jedan od nosilaca i kultura treće (K - 3) i kultura četvrtne (K - 4) grupe (Vinski 1946,4; -

Karaman 1956, 134), one su podijeljene u dvije zasebne cjeline. Prvu (K - 3), s udjelom od 18,60% (Tab. 1), čine nalazi i nalazišta Avara + Slavena⁸ prvog i drugog kaganata, tj. vremena od poč. 7. Do poč. 9. st. Drugu (K - 4) čine oni nalazi i nalazišta koji pripadaju bjelobrdskoj kulturi⁹, kulturama koje se ne mogu bliže odrediti već samo kao slavenske te starohrvatskoj, kojoj je matično područje između Cetine i Zrmanje, ali njezini jaki utjecaji dopiru i do Panonije te su dijelom donekle dio i tog područja (Vinski 1949, 35). Te tri kulture egzistiraju na ovom području istodobno od 9. do 12. st., pa čak i do 13.st., i najučestalija su nalazišta s udjelom od 43,60% (Tab. 1). Petu grupu (K - 5) čine lokaliteti koji pripadaju vremenu: kraja 11 st. - protoromanike, odnosno pol.12./pol. 13 st. - romanike (KARAČ V 1991, 25, 26; VUKIČEVIĆ SAMARŽIJA 1986, 86), s udjelom od 16,86% (Tab. 1).

Rad je koncipiran tako da određena sistematizacija i njezini rezultati pružaju odgovor na pitanje o stanju istraživanja i općim značajkama ovdje izdvojenih i popisanih srednjovjekovnih lokaliteta, a odvojenih po grupama kultura (K - 1, K - 2, K - 3, K - 4, K - 5). Promatrani su s nekoliko aspekata te se analize temelje prije svega na:

1. načinima kako su lokaliteti istraženi, odnosno evidentirani i u kojem omjeru,
2. pitanju imaju li, osim srednjovjekovnih nalaza, i arheološke ostatke iz nekog drugog vremena (prehistorije, antike ili oba razdoblja),
3. pitanju kako su smješteni s obzirom na nadmorsku visinu,
4. kakve imaju vrste nalaza i nalazišta svrstavajući ih po određenim skupinama.¹⁰

Za rezultate cjelokupne analize korišteni su svi prikupljeni podaci s težnjom da se naglase aspekti s dovoljnim brojem podataka za koje su rezultati pouzdani, a u svrhu sagledavanja stanja istraženosti lokaliteta sjeverne Hrvatske, koji pripadaju pojedinim kulturama srednjeg vijeka.

S obzirom na raspoložive podatke o načinima istraživanja i evidentiranja lokaliteta, oni su svrstani u odre-

4. Postoji mogućnost da se u popisu srednjovjekovnih lokaliteta pripisanih određenim kulturama koje se javljaju na području kontinentalnog dijela Republike Hrvatske ne nalaze svi do danas poznati nalazi i nalazišta pojedinih kultura te je obrađivani broj lokaliteta zapravo uzorak.
5. U međuriječju Save i Drave franački (VINSKI 1978,149, 174) i karolinški (VINSKI-GASPARINI I ERCEGOVIĆ 1958,153; - VINSKI 1984,184) nalazi su rijetki (VINSKI 1978,174), a pripadaju vremenu oko 800. g. i tijekom čitavog 9.st. Svi nalazi su importirani većinom za vladavine Karla Velikog preko gornjeg Dunava, Alpa i sj. Italije u Panoniju (VINSKI 1984,194,195).
6. Kottlaška kultura vremenski je naslijedila avaroslavensku kulturu 8. st. Iako se prostorno ne poklapaju one se međusobno na ilirsko-panonskoj periferiji dodiruju (VINSKI-GASPARINI I ERCEGOVIĆ 1958, 150)
7. Martinovka kultura javlja se u vrijeme I. avarskog kaganata tj. prijelazu 6. na 7. st. Najpoznatiji lokalitet je kosturni ukop 7. st. iz Čadavice (lokalitet broj 24) (KARAMAN 1940,20; - KODROŠIĆ 1951,135-136). Martinovka kultura, odnosno stil koji se odražava u nakitu, pripada ranjoj fazi avarske dominacije (VINSKI 1952,32; - VINSKI 1954,201; - VINSKI 1958,31,38). O etničkim nosiocima

martinovka kulture u dosadašnjoj literaturi bilo je različitih mišljenja: od onih da pripada Kutrigurima do mišljenja da je to slavenska, odnosno antska, kultura. Način izrade nakita je produkt pontskih radionica (VINSKI 1958, 27,32).

8. U panonskom Podunavlju avaroslavenska kultura počinje završetkom 7.st. i traje kroz čitavo 8. i poč. 9 st., a nosioci su joj vladajući sloj Avara i Slaveni, bilo njima podčinjeni, bilo s njima u savezu (VINSKI 1949a, 234; - BARADA 1952, 12; - VINSKI-GASPARINI I ERCEGOVIĆ 1958, 149; - VINSKI 1958, 14,20).
9. Samostalna bjelobrdska kultura kao posčna i zakružena cjelina, određena u vremenu, prostoru i izgledu, pojavljuje se u Panonskoj nizini od kraja 10. st. do 12. st. (KARAMAN 1952, 89), premda su njezini elementi prisutni već u 9. st. (VINSKI 1946, 4). Središte joj je u Ugarskoj kod panonskih Slavena, a nastaje u velikim razaranjima Tatara (KARAMAN 1956, 132-134).
10. Sistemsko svrstavanje po grupama i skupinama primijenjeno je kako bi se steklo razumijevanje nekog skupa elemenata u odnosu na drugi. Nema apsolutnih pravila po kojima se mogu definirati elementi koji čine jednu cjelinu, odnosno grupu ili skupinu. Određena sistematizacija znači samo pojmovne okvire za provedena istraživanja svake cjeline, a kako ovisi o raspoloživosti podataka, nije (ne mora biti) konačna.

dene grupe prema kvaliteti i kvantiteti informacija koju ta istraživanja pružaju. Na taj način dobiveno je šest grupa (GRUPA I., GRUPA II.a i II.b, GRUPA III.a, III.b, III.c, III.d, GRUPA IV.a i IV.b, GRUPA V., GRUPA VI.).¹¹ Analizirajući ukupan broj nalaza i nalazišta, uočava se da su grupe II. i III. najzastupljenije (36,04% + 33,72%), što znači da o 69,76% lokaliteta saznajemo slučajnim ili površinskim nalazima, odnosno probnim istraživanjima, sondiranjima, rekognosciranjem ili reambulacijom. Temeljita sustavna istraživanja provedena su tek na 16,27% nalazišta (Tab. 1). O lokalitetima seobe naroda (K - 1) također najčešće saznajemo slučajnim nalazima (69,56%), dok su samo dva lokaliteta sustavno istražena. Promatrajući nadalje, uočava se da je situacija u svim grupama kultura (K - 2, K - 3, K - 4, K - 5) identična s najučestalijim grupama II. i III. Ipak, valja naglasiti udio od 18,75% i 20,00% sustavno istraženih lokaliteta slavenske pripadnosti (K - 3 i K - 4). Prema raspoloživim podacima grupa I., tj. "in situ" nalazi,¹² prisutni su s udjelom od 24,13% jedino na lokalitetima koji se pripisuju romanici (Tab. 1, sl. 1).¹³

Sljedeći promatrani element evidentiran je pod pojmom kontinuitet. Zbog lakšeg snalaženja u tablicama i histogramima valja naznačiti da pojam kontinuitet ovdje podrazumijeva vremensko razdoblje zaposjedanja nekog lokaliteta u prethistoriji i srednjem vijeku (P); antici i srednjem vijeku (A); prethistoriji, antici i srednjem vijeku (P + A) te više puta tijekom srednjeg vijeka (S) (SEKELJ-IVANČAN 1992a, 158,159; - SEKELJ-IVANČAN 1995, 12). Lokaliteti koji su bili zaposjednuti u prijašnjim razdobljima (P, A, P+A) čine 40,11% (Tab.2) svih ovdje popisanih nalazišta, dok je 48,83% lokaliteta zaposjednuto u više perioda srednjeg vijeka (S) (Tab. 2a). Potrebno je izdvojiti nalazišta seobe naroda, koja, s udjelom od 60,86%, zaposjedaju prostore koji su bili u uporabi i ranijih razdoblja. Osim njih, ranije zaposjednut prostor koristili su i Avaro-Slaveni u vrlo velikom omjeru od čak 53,12%. U obje grupe kultura najčešće je riječ o zaposjedanju prostora u prethistoriji - antici - srednjem vijeku, i to s udjelom od 64,28% za seobu naroda te s udjelom od 58,82% za avaroslavensku kulturu. Kod bjelobrdskih, slavenskih i starohrvatskih nalazišta slika je nešto drugačija. Naime, oni uglavnom, s udjelom od 39,28%, zaposjedaju lokalitete koji su bili u uporabi u prethistoriji, a nešto rijede, s udjelom od 35,71%, lokalitete koji su bili u uporabi u

oba razdoblja (P+A). Jedina razlika je kod nalazišta romanike, čiji lokaliteti, s udjelom od 57,14%, zaposjedaju antička nalazišta (Tab.2, sl.2). Od obrađivanih lokaliteta koji su zaposjednuti u više perioda srednjeg vijeka potrebno je istaknuti da se na nalazištima seobe naroda s udjelom od 37,03% pojavljuju ponovno neki drugi nalazi seobe naroda, te s udjelom od 25,92% + 14,81% nalazi slavenskih kultura (K - 3 i K - 4). Slična je situacija s nalazištima grupe K - 2. Avaroslavenska nalazišta zaposjedaju, u 46,66% slučajeva, prostore koje je koristilo stanovništvo seobe naroda, a u 26,66% slučajeva kontinuiraju u nešto kasniji period bjelobrdске, slavenske, odnosno starohrvatske, kulture. Uz lokalitete s ostacima romanike, s udjelom od 44,44%, prisutni su slavenski nalazi grupe K - 4 (Tab. 2a, sl. 2a)¹⁴

Sljedeće pitanje koje se postavlja jest pitanje zakonitosti pojavljivanja s obzirom na visine na kojima su lokaliteti smješteni. Visine kota grupirane su u šest cjelina s razlikom od 50 m.¹⁵ Vidi se da su nalazišta iz vremena seobe naroda smještena, s udjelom od 69,56%, na visinama do 100 m. Velik udio od 56,25% u istoj cjelini kota imaju avaroslavenska nalazišta, dok su lokaliteti s nalazima bjelobrdске, slavenske i starohrvatske pripadnosti, s udjelom od 64,00%, najčešće smješteni na visinama 101-150 m. Na višim terenima smješteni su lokaliteti s ostacima romanike, npr. s udjelom od 20,68% na kotama višim od 301 m, iako se na njih nailazi i na nižim područjima, npr. s udjelom od čak 34,48% na visinama 101-150 m (Tab. 3, sl. 3).

Postavlja se i pitanje jesu li određene vrste nalaza ili nalazišta karakteristične za formirane grupe kultura. Zbog raznolikosti nalaza i nalazišta koji se pojavljuju bilo ih je potrebno označiti određenim oznakama¹⁶ te svrstati u skupine. U SKUPINU 1 uvrštena su naselja s općenitom oznakom (N), naselja okružena jarkom (NA/1), utvrđena naselja poput gradine (NB/1), gradišta (NB/2) i nadzemnog naselja okruženog bedemom i jarkom. U SKUPINI 2 nalaze se groblja s neodređenom oznakom tipa (G, GA), zatim kosturno groblje na redove (GA/1), kosturno groblje s ukopima u ispruženom položaju (GA/2) i različitim položajima kostura (GA/3), groblja sa kosturnim ukopima i ukopom konja (GA/4) te ukopi oko crkve (GA/5). SKUPINU 3 čine svi objekti sakralnog karaktera (OB), tj. crkve (OB/1), crkve i samostani (OB/2) i kapele (OB/3). Četvrti skupinu (SKUPINA 4) čine

11. Vidi popis na kraju teksta OZNAKE ZA GRUPE NAČINA ISTRAŽIVANJA. Grupiranje je provedeno na isti način kako je već u ranijim tekstovima objašnjeno (SEKELJ-IVANČAN 1992a, 154, 155,158, n. 4,5; - SEKELJ-IVANČAN 1995, 9, Map 5,5a; - SEKELJ-IVANČAN 1995a, 149-152).

12. Termin "in situ" upotrebljen je za lokalitete na kojima još uvijek postoje čitavi objekti ili površinski-vidljivi ostaci objekata koji u većini slučajeva nisu istraživani već samo evidentirani (SEKELJ-IVANČAN 1995a, 149-152).

13. Svi stupci u histogramima imaju iste (jednake) baze na osi X i predstavljaju grupe obilježja odnosno područja (Serdar i Šošić 1987, 20-21)

14. Postoje slučajevi gdje se nailazi na više kultura na jednom nalazištu i sve su evidentirane u tablicama. Na taj se način u analizi ne dobiva postotak od točno 100%.

15. Razlika je u prvoj cjelini koja je obilježena od 0 do 100 m, s tim da se ni jedan lokalitet ne nalazi niže od 80 m nadmorske visine. U posljednju cjelinu uvršteni su svi lokaliteti iznad 301 m, bez daljnijeg raščlanjivanja visina po istom kriteriju, zbog male količine lokaliteta koji bi se našli u pretpostavljenim cjelinama, a ne bi bitnije utjecali na rezultat (SEKELJ-IVANČAN 1992a, 159; - SEKELJ-IVANČAN 1995, 12).

16. Oznake vrste nalaza i nalazišta koje se pojavljuju obuhvaćaju tri velike cjeline (naselja, groblja i ostalo) unutar kojih je detaljnija podjela. Vidi Popis... (SEKELJ-IVANČAN 1992a, 161, bilj.7). U tablicama broj u zagradama označuje lokalitete koji imaju kombinaciju oznaka nekog pojedinačnog nalaza s jednim od neodređenih ili određenih tipova nalazišta. Za analizu je korištena oznaka npr. Naselja ili groblja, dok je oznaka pojedinačnog nalaza smještena u zagradu.

razni pojedinačni nalazi, od ostataka arhitektonske plastike (OA/1) i kule (OC/1), do sitnog arheološkog materijala (OD), tj. oruđa (OD/1), oružja (OD/2), dijelova vojničke opreme (OD/3), dijelova konjske opreme (OD/4), nakita (OD/5), keramike (OD/6) i novca (OD/7). U SKUPINU 5 uvršteni su lokaliteti koji su označeni kao groblja i naselja, odnosno na kojima se može pratiti i način života i način pokapanja, sa svim svojim elementima u cjelini. Šesta skupina (SKUPINA 6), osim dviju navedenih oznaka, ima i sakralni objekt ili kompleks.¹⁷ Provedena analiza pokazala je da su nalazišta seobe naroda s udjelom od 39,13% i K - 2 grupa kultura s udjelom od 53,84% najčešće uglavnom pojedinačni nalazi sitnog arheološkog materijala. Povežemo li ovaj rezultat s načinima istraživanja koja pokazuju da su ti pojedinačni nalazi pronađeni slučajno, često iz uništenih grobova i nepoznatih lokacija, možemo zaključiti da je to nesumljivo jedan od razloga što su izostala sustavna istraživanja. Avaroslavensku kulturu I. i II. kaganata s udjelom od 68,75% te bjelobrdsku, slavensku i starohrvatsku kulturu s udjelom od 49,33% poznajemo po nalazištima kosturnih grobalja. Bez obzira na visok postotak, ipak je 28,12% lokaliteta pripisano grupi kultura K - 3, a 29,33% lokaliteta grupi kultura K - 4 na temelju pojedinačnih nalaza. U odnosu na groblja i sitni arheološki materijal (pretežito nakit, koji indicira nalazište groblja, SEKELJ-IVANČAN 1995, 34, tab.11), u grupi kultura K - 4 vrlo je malen broj, s udjelom od 17,33%, naselja. Lokaliteti pripisani romanici pretežito su nalazišta sakralnih objekata ili kompleksa, s udjelom od 55,17%, ili pojedinačnih nalaza arhitektonske plastike, s udjelom od 20,68%. Samo je nekoliko nalazišta kompleksnijeg karaktera, tj. naselje i groblje (SKUPINA 5) ili naselje, groblje i crkva (SKUPINA 6) i čine tek 4,06% (2,90% + 1,16%) svih lokaliteta koji su pripisani određenim kulturama (Tab. 4, sl.4).

Izdvojene kulture koje se javljaju na teritoriju kontinentalnog dijela Republike Hrvatske pokazuju tragove migracija pojedinih etničkih skupina ili utjecaje drugih kultura i stilova koje iza sebe ostavljaju pojedini narodi, a koji nisu matični na dotičnom području. Kako su pojedini načini istraživanja osnova za arheološko određivanje i datiranje lokaliteta te stoje u određenom korelativnom odnosu, njihovi kvantitativni podaci pokazuju stoga objektivnu sliku naših spoznaja o srednjovjekovnim kulturama prisutnima na teritoriju sjeverne Hrvatske. Nalazi seobe naroda vrlo su rijetki i uglavnom plod slučajnih otkrića, što i nije neobično s obzirom na kratkotrajno zadržavanje pojedinih naroda (etnika) na ovim područjima. Takvi slučajni i pojedinačni nalazi mogu poslužiti kao temeljne jedinice proučavanja, tj. za analiziranje svakog predmeta pojedinačno ili u skupinama, te primjene određene kategorizacije i njihove kronologije. To je jedan od primijenjenih modela za opisivanje promjena u vremenu. Nalazi bjelobrdске, slavenske i starohrvatske kulture pronađeni su u dosta velikom broju, zah-

valjujući promijenjenom načinu života i duljem zadržavanju na odabranim terenima te sustavno izvedenim istraživanjima. Sistematski pristup nudi prvenstveno slojevitost tragova ljudske djelatnosti i velik broj arheoloških ostataka na temelju kojih se zaključuje o pojedinim narodima ili zajednicama. Romanika je također ostavila značajne tragove na obrađivanom prostoru.

Rezultati analiza, dopunjeni histogramima i tabelarnim prikazima, omogućuju izvođenje određenih zakonitosti o tome kako pojedina zajednica koristi prostor s obzirom na kontinuitet naseljavanja i visine. Upuštajući se u interpretaciju zapaženih "pravila", može se uočiti da su etničke skupine seobe naroda odabirale lokalitete koji su bili zaposjedani i ranije. U većini slučajeva riječ je o antičkim nalazištima, koja, s obzirom na povijesna zbivanja, predstavljaju pravi kontinuitet naseljavanja. Naime, područje sjeverne Hrvatske doživjelo je sudbinu mnogih pograničnih provincija u vrijeme duboke društveno-ekonomske i političke krize Rimskog Carstva i širenja barbarskih naroda. Stoga možemo pratiti miješanje antičkog pučanstva i života s novonadošlim pučanstvom gotovo dva stoljeća, od vremena prve pojave tih naroda na rubu Rimskog Carstva (BRANDT 1980, 58-108). Razmatranja su također pokazala da se, s obzirom na zaposjedanje prostora u više perioda srednjeg vijeka, često događa da se uz materijalne ostatke slavenskih zajednica nalazi i materijal ranijih stanovnika seobe naroda. Ovaj rezultat upućuje na izvjesno doba mirne koegzistencije prastanovnika i novonaseljenih Slavena.

Analiza pokazuje učestalije odabiranje nizinskih terena etničkih zajednica seobe naroda i avaroslavenskog pučanstva koji kao konjanički nomadi svoja glavna vojnička i stambena uporišta postavljaju u krajeve pogodne za konjičko-nomadski život. To znači da su ta uporišta prije svega smještena uz glavne prometnice, ceste, u porječjima i uz polja (BARADA 1952, 12). Nosioi bjelobrdске, slavenske i starohrvatske kulture odabirali su nešto viša područja zbog potrebe uzdignutosti terena, jer su na taj način bili zaštićeni od poplava koje su u to vrijeme bile redovita pojava na obrađivanom prostoru (KLAJČIĆ 1982, 11,12,15).

Zamjećuje se da su nalazišta kompleksnijeg karaktera, koja pružaju cjelovitu sliku života i pokapanja kao i duhovni element, zastupljena u veoma malom broju. Ona su pretežito vezana uz kasniji period srednjeg vijeka (K - 4 i K - 5 grupe kultura), što je vjerojatno odraz ekonomskih promjena i crkvene politike, a reflektira se u nastajanju naselja i groblja na određenim točkama koncentracije pučanstva, što potiče i sakralnu izgradnju. U to vrijeme postupno nestaju kulturni prilozi u grobovima, a ukapanja se obavljaju oko sakralnog objekta (VINSKI 1955, 249).

Provedena analiza pokazuje da postoje određene zakonitosti i opće značajke ovdje izdvojenih grupa kultura, i to s obzirom na način istraživanja, zatim zaposjedanja lokaliteta kako u nekom prijašnjem razdoblju tako i u različitim periodima srednjeg vijeka, smještanja po određenim cjelinama kotnih visina te vrsti nalaza i nalazišta pronađenih na njima.

17. Skupine 5 i 6 promijenjene su za grupu K - 5, gdje se za SKUPINU 5 podrazumijeva naselje i crkva, a za SKUPINU 6 groblje i crkva.

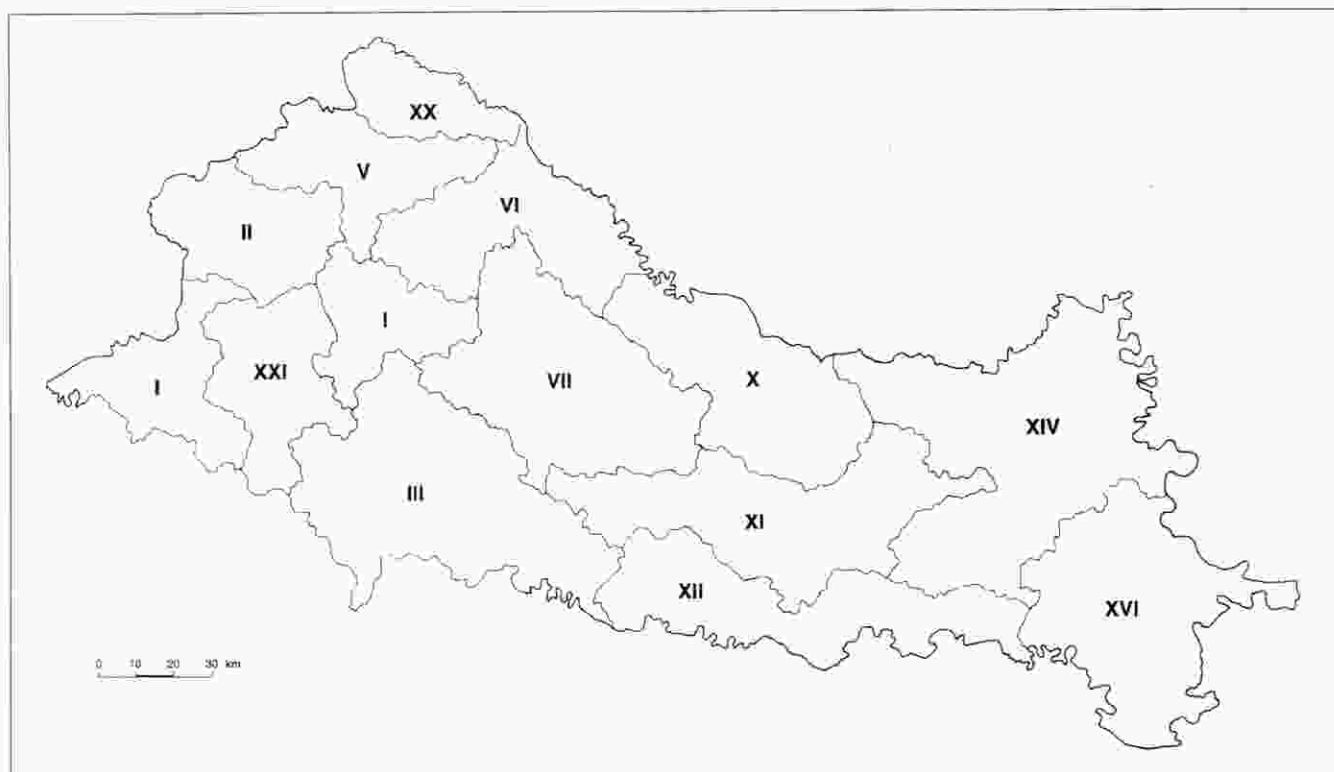
Grupa 1	Kultura 2	Broj 3	Lokalitet 4	Toponim 5	Županija 6	istraž. 7	P(*) 8	A(*) 9	S 10	(m) 11	Naselje 12	Groblje 13	Ostalo 14
K - 1	a. Huni	1	Kneževi vinogradi	Dragujlov brijeg	XIV	III c	*	*		100		GA	OD/5
		2	Zmajevac	Gradac	XIV	III c		*	K3a	90		GA/4	
	b. Ostrogoti	3	Batina	Gradac	XIV	V	*	*	K3a	90			OD/5
		4	Beli Manastir	Cigjana	XIV	IV a	*	*		100			OD/5
		5	Budrovci	Štrbnici	XIV	II b	*	*		90	N		G
		6	Dalj	Cigjana	XIV	V	*	*	K3c, K4c	85		GA/I	
		7	Ilok	položaj Starog grada	XVI	II b			K1c, K5	130			OD/5
		8	Kneževi vinogradi	Derjan	XIV	III c	*	*		109			OD/5, OD/6
		9	Sisak	Sisak	III	II b	*	*	K1d, c, K2b, K3b, K4c	99	N		OD/5
	c. Gepidi	10	Dalj	Bogaljevci	XIV	III c		*	K3c	90			OD/7
		11	Ilok	položaj Starog grada	XVI	II b			K1b, K5	130			OD/2
		12	Vinkovci	Ervenica	XVI	II b			K1d(?)	97	N		
		13	Vinkovci	Kolodvor	XVI	II b				90		GA/I	
		14	Vinkovci	Tržnica	XVI	II b			K1d(?)	90	N		OD/6
	d. Langobardi	15	Samobor	Samobor	I	II b	*	*		168			OD/5
		16	Sisak	Sisak	III	II b	*	*	K1b, c, K2b, K3b, K4c	99	N		OD/5
		17	Vinkovci	Ervenica	XVI	II b			K1c	97	N		
		18	Vinkovci	Tržnica	XVI	II b			K1c	90	N		OD/6
		19	Vinkovci	Ul. brat, i Jed.	XVI	II b				90			OD/5
c. Germani	20	Legrad	Šoderica, Keter	VI	II b	*	*	K2d	120			OD/2, OD/6	
	21	Ludbreg	Ludbreg	V	II b	*	*		150		G		
	22	Maruševec	Maruševec	V	II b				230		G	OD/6	
	23	Sisak	Sisak	III	II b	*	*	K1b, d, K2b, K3b, K4c	99	N		OD/5	
K - 2	a. Martinovka	24	Čudavica		X	III a				105		GA	OD/5
		25	Stenjevec	Župni voćnjak	XXI	III a		*	K4c	125			OD/5
	b. Franci	26	Novaki Nardski	Šljunčara	I	II b			K4a	107			OD/1
		27	Sisak	Sisak	III	II b	*	*	K1b, d, c, K3b, K4c	99	N		OD/1
	c. Karolinzi	28	Banovci	Banovci	XVI	II b				92			OD/2
		29	Brestovac	Brestovac	XI	II b			K3b, K5	167		GA/I	OD/3
		30	Cirkovljan	Šljunčara Diven	XX	III b				149			OD/2
		31	Mađvedička	Mađvedička	VI	III b				117		GA	
		32	Susedgrad	Susedgrad	XXI	III c				125		GA/2	
		33	Varaždin	Stari Grad	V	II b				173			OD/2
	d. Normani	34	Legrad	Šoderica, Keter	VI	II b	*	*	K1c	120			OD/2
	e. Kottlach	35	Ludbrag	Crkva Presvetog Trojstva	V	III b				150			OD/5
		36	Šenkovec	Sv. Helena	XX	III b, c			K4c	171			OD/5

Grupa	Kultura	Broj	Lokalitet	Toponim	Županija	istraž.	P(*)	A(*)	S	(m)	Naselje	Groblje	Ostalo		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
K - 3	a. Avaro-Slavenska I	37	Batina	Gradac	XIV	V	*	*	K1b	90			OD/4		
		38	Sarvaš	Vlastelinski Brijeg	XIV	VI		*	*		90			OD/6	
		39	Zmajevac	Gradac	XIV		III c		*	K1a	90			OD/4	
	b. Avaro-Slavenska	40	Bijelo Brdo	Bajer	XIV		IV a	*			90		GA/1		
		41	Brestovac	Brestovac	XI		II b			K2c, K5	167		GA/1		
		42	Brezine	Njiva Antuna Lončarevića	XI		II b	*	*		145			OD/6	
		43	Duhoševica	Selska bara, Vir	XIV		III c				85		GA/4		
		44	Glogovac	Gradina	VI		III c				250	NB/1			
		45	Matkovac	Zidinac	XI		III c	*			200			OD/4, OD/6	
		46	Osijek	Zeleno Polje	XIV		IV a	*	*		94		GA/1	OD/5, OD/6	
		47	Popovac	Budak	XIV		III c				92		GA/4		
		48	Privlaka	Gole Njive	XVI		V				80		GA/1		
		49	Sisak	Sisak	III		II b	*	*	K1b, d, e K2b, K4c	99			OD/6	
		50	Ščovica		XI		II b	*			200			OD/6	
		c. Avaro-Slavenska II	51	(Brodski) Drenovac	Plana	XI		V			K5	142		GA/4	
			52	Borovo	Gradac	XVI		III e	*	*	K4c	87		GA/1	
			53	Dalj	Bogaljevci	XIV		III c		*	K1c	90		GA/4	
	54		Dalj	Ciglana	XIV		V	*	*	K1b, K4c	85		GA/1		
	55		Donji Vidovec	Čičanje	XX		II b				135			OD/2, OD/5	
	56		Draž	Nepoznat	XIV		II b				88		GA	OD/5	
	57		Kotlina	Nepoznat	XIV		II b		*		90		GA/1		
	58		Križevci	Križevci	VI		VI				174			OD/5	
	59		Novo Čiče	Stara Šljnčara	XXI		IV a				100		GA/1		
	60		Otok	Gradina (Mandekov vinograd)	XVI		III b	*			80		GA/1		
	61		Prelog	Šljnčara	XX		II b				141		GA/1,4		
	62		Samatovec		XIV		III c				92		GA/1		
	63		Sotin	Zmajevac	XVI		II b				116		GA/4		
	64	Stari Jankovci	Gatina	XVI		III a				105		GA/1			
	65	Velika Gorica	Visoki Brijeg	XXI		VI	*	*		108		GA/3			
	66	Vinkovci	Vinkovci	XVI		V	*	*		90		G	OD/5		
	67	Vukovar	Lijeva Bara, Gradac	XVI		V	*	*	K4c	100		GA/1			
	68	Zagreb	Kruge	XXI		II b				118		GA/1			
	K - 4	a. Slavenska	69	Bačevac	Most prema Kiseleci	X		II b				110	N		OD/6
			70	Berak	Vinograd Đurc	XVI		III c				110			OD/2, OD/6
			71	Božova	Dabrovia	X		II b	*	*		120	N		OD/6
			72	Suhopoljska	Mrsunjski lug, Gradlšte	XII		IV a				100	NB/2		
			73	Cirkovljan	Sv. Lovre	XX		IV a				147		GA/1	
74			Goričan	Gorica	XX		III c				145			OD/6	
75			Goričan	Gudlinov vrt	XX		III b				144		GA/1		
76			Goričan	Župni vrt	XX		III b	*			146	N			
77			Gradina	Duljine	X		II b	*			122	NB/1		OD/6	
78			(Gradinska) Brezovica	Živkov brijeg	X		II b				100	NB/3		OD/6	

Grupa 1	Kultura 2	Broj 3	Lokalitet 4	Toponim 5	Županija 6	istraž. 7	P(*) 8	A(*) 9	S 10	(m) 11	Naselje 12	Groblje 13	Ostalo 14
		79	Hodošćan	Velika Gorica	XX	III c				145			OD/6
		80	Ivanac Ludbreški	Polje I	V	III b	*			240	NA/1		OD/6
		81	Juraj u Trnju	Krošćić	XX	III c				150		GA/4	OD/6
		82	Koprivnica	Cerine III	VI	V	*			134	N		OD/6
		83	Lozan	Lendava	X	II b				120	NB/2	GA/1	OD/6
		84	Ludbreg	Gmajna	V	II b				150	NB/2		OD/6
		85	Mala Subotica	Župna Crkva	XX	III c				156		GA/1	
		86	Novaki Nardski	Šljunčara	I	II b			K2b	107			OD/1
		87	Orešac	Dvorine, Svetinja	X	V	*	*		110			OD/6
		88	Petar Ludbreški	Gradišće na Selišću	V	III b				150	NB/2		
		89	Požega	Sv. Lovre	XI	V		*	K5	150		GA/5	
		90	Rijeka Koprivnička	Rudina I	VI	V	*			268			OD/6
		91	Voća Donja	Vindija	V	II b	*	*		257			OD/2, OD/6
		92	Zarilac	Grabarečke livade	XI	IV a	*	*		150			OD/6
		93	Zagreb	Črič	XXI	II b				144			OD/6
		94	Zagreb	Kusvičeva 2	XXI	II b				144			OD/6
		95	Zagreb	Jelačićev trg 3	XXI	II b				144			OD/6
	b. Staro-hrvatska	96	Bošnjaci	Daraž, Ciglana	XVI	V			K4c	82		GA/1	OD/5
		97	Erdut	Erdut	XIV	V		*		158		GA/1	OD/5
		98	Slakovec	Slakovec	XVI	II b				104			OD/5
		99	Velika Horvatska	Velika Horvatska	II	II b			K4c	160		GA/1,4	OD/4
		100	Zagreb	Kaptol	XXI	II b			K4c	144		GA/1	OD/5
		101	Županja	Ul. Šantova	XVI	II b				87			OD/5
	c. Bijelo-hrdska	102	Bijelo Brdo	Ul. Venecije	XIV	V				93		GA/1	
		103	Borovo	Gradac	XVI	III c	*	*	K3c	87		GA/1	OD/6
		104	Bošnjaci	Daraž, Ciglana	XVI	V			K4b	82		GA/1	
		105	Ciganka	Mesarna	X	V				105		GA/1	
		106	Dalj	Ciglana	XIV	V	*	*	K1b, K3c	85		GA/1	
		107	Delovi*	Grede I	VI	IV a	*			129	N		
		108	Delovi	Grede II	VI	III c	*			121			OD/6
		109	Delovi	Grede III	VI	III c	*			124			OD/6
		110	Delovi	Grede IV	VI	III c	*			121			OD/6
		111	Delovi	Grede V	VI	III c	*			125			OD/6
		112	Delovi	Grede VI	VI	III c	*			121			OD/6
		113	Donji Miholjac	Borik (Janjevci)	XIV	V	*	*		102		GA/1	
		114	Donji Miholjac	Ribnjak	XIV	III c				95		GA/1	
		115	Đelekovec	Gornji Batijan I	VI	III c		*		130			OD/5
		116	Đelekovec	Šćapovo	VI	V			K5	130	N	GA/1	
		117	Gačište	Veliko Polje	X	II b				115		GA/1	
		118	Jarmina	Borinci, Crkvište	XVI	III b			K5	106		GA/1	
		119	Juraj u Trnju	Osnovna škola	XX	IV a				149		GA/1	
		120	Klisa	Klisko polje	XVI	IV a				80		GA/1	OB/1
		121	Klostar Podravski	Peski	VI	III b				120		GA/1	
		122	Kobasićari	Šuma Kozarevac	VII	II b				160		GA/1	OD/5
		123	Koprivnički Bregi	Seće	VII	V	*	*		124	N		OD/6
		124	Obrež Kalnički	Prekrižje	VI	III c, b		*		420		GA/1	
		125	Otrovanče	Kopačevac, Črlenti Klisa, Selište	VII	III c		*		125		GA/1	
		126	Orolik		XVI	II b				106			OD/5
		127	Popovec Kalnički	Breg	VI	III b				230			OD/5

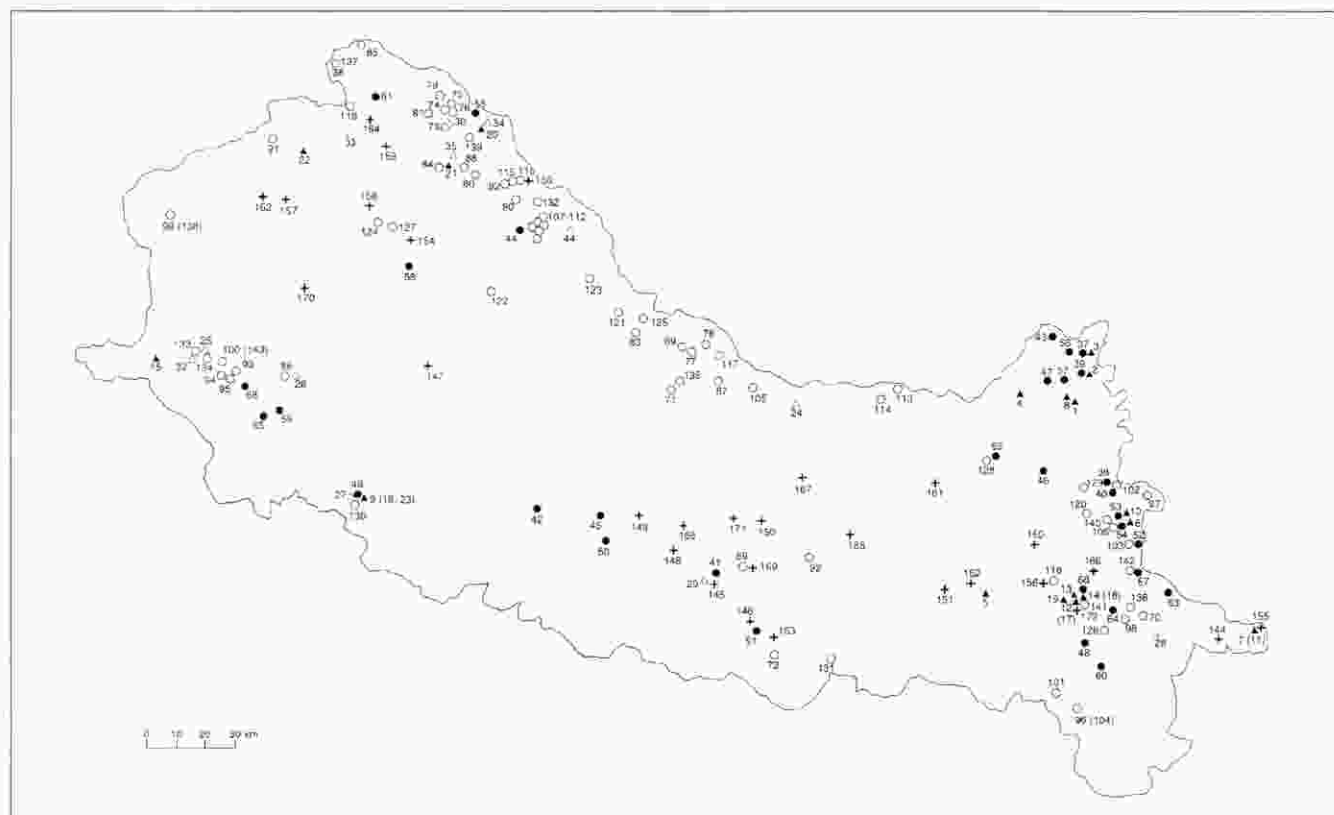
Grupa	Kultura	Broj	Lokalitet	Toponim	Županija	istraž.	P(*)	A(*)	S	(m)	Naselje	Groblje	Ostalo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
K - 5	Romanika	128	Samatovci		XIV	III c				92		GA/1	OD/6	
		129	Sarvaš		XIV	II b				94			OD/6	
		130	Sisak	Tomislavova ul.	III	II b	*	*	K1b, d, e K2b, K3b	99	N		OD/5, OD/6	
		131	Slavonski Brod		XII	II b					90			OD/5
		132	Stari Gradac	Krunjevc Breg	VI	II b					116		GA/1	
		133	Stenjevec	Župni voćnjak	XXI	III a		*	K2a	125			GA/1	
		134	Stenjevec	Župni vrt	XXI	VI		*		125			GA/1	
		135	Suhopolje	Kliškovac	X	II b				120	N		GA/1	OB
		136	Svinjarevi	Sarviž i Studenac	XVI	II b				107			GA/1	OB/7
		137	Šenkovec	Sv. Helena	XX	III b, c				K2e	171		GA	OD/5
		138	Velika Horvatska	Velika Horvatska	II	II b				K4b	160		GA/1,4	OD/5
		139	Veliki Bukovec	Dvorac Drašković	V	II b	*				145		GA/1	
		140	Vera	Tursko groblje	XVI	III c					86		G	OD/5
		141	Vinkovci	Meraja	XVI	V				K5	90		GA/1	
		142	Vukovar	Lijeva Bara, Gradac	XVI	V	*	*		K3c	100		GA/1	
		143	Zagreb	Kaptol	XXI	II b					144		GA/1	OD/5
		144	Bapska	Gradae	XVI	III b	*				150			OB/1
		145	Brestovac	Brestovac	XI	II b				K2c, K3b	167			OA/1
		146	(Brodski) Drenovac	Plana	XI	V				K3c	142			OA/1
		147	Čazma	Sv. Marija Magd.	VII	III c					141			OB/1
		148	Čačavac	Rudina	XI	V	*	*			310			OB/2
		149	Dragovič		XI	I					250			OA/1
		150	Doljanovac	Kučni br. 1	XI	III c					300			OB/1
		151	Đakovački Selei	Sv. Martin	XIV	III c					115			OB/1
		152	Đakovo	Đakovo	XIV	II b		*			111	N		OA/1
		153	Đelckovec	Ščapovo	VI	V				K4c	130			OB/1
		154	Glogovnica	Sv. Marija	VI	III c					160			OB/1
		155	Ilok	položaj Starog grada	XVI	II b				K1b, c	130			OA/1
		156	Jarmina	Borinci, Crkvište	XVI	III b				K4c	106			OA/1
		157	Juranščina	Sv. Juraj	II	III c					280			OB/1
		158	Kalnik	Veliki Kalnik Stari Grad	VI	III b, c	*	*			640	NB/3		
		159	Kelemen	Sv. Kelemen	V	III c					179			OB/3
160	Koprivna	Brodčić, Udovičko polje	XIV	I					90		GA	OB/1		
161	Koška	Pjeskana 1	XI	I					95	N		OB/1		
162	Lobor	Sv. Marija Gorska	II	I					383	NB/3		OB/1		
163	Lovčić	Sv. Martin	XII	I					252			OB/1		
164	Mihovljan	Sv. Mihovil	XX	IV a					170			OB/1		
165	Našice	Lapovac	XI	IV a		*			110			OB/1		
166	Nuštar		XVI	I					91			OA/1		
167	Orahovica	Ružica Grad	X	IV b					418	NB/3		OA/1		
168	Orljava	Strijčevičke njive	XI	III c		*			239			OB/1		
169	Požega	Sv. Lovre	XI	V		*		K4a	150			OB/1		
170	Psarjevo gornje	Sv. Juraj	I	III c					200			OB/3		
171	Velika	Veliki Grad	XI	I					447	NB/3		OC/1		
172	Vinkovci	Meraja	XVI	V				K4c	90			OB/1		

* Lokaliteti 107-112 (Delovi - Grede I-VI) pripadaju slavonskoj kulturi.

Karta 1 - Prikaz županija Sjeverne Hrvatske (stanje do 1. 1. 1997. godine)

Karte 1 - Darstellung der Verwaltungsbezirke Nordkroatiens (Stand 1.1.1997)

Karta 2 - Prikaz srednjovjekovnih lokaliteta koji pripadaju određenoj grupi kultura:

Karte 2 - Darstellung mittelalterlicher Fundstellen, die zu bestimmten Kulturgruppen gehören:

- ▲ K - 1;
- △ K - 2;
- K - 3;
- K - 4;
- + K - 5.

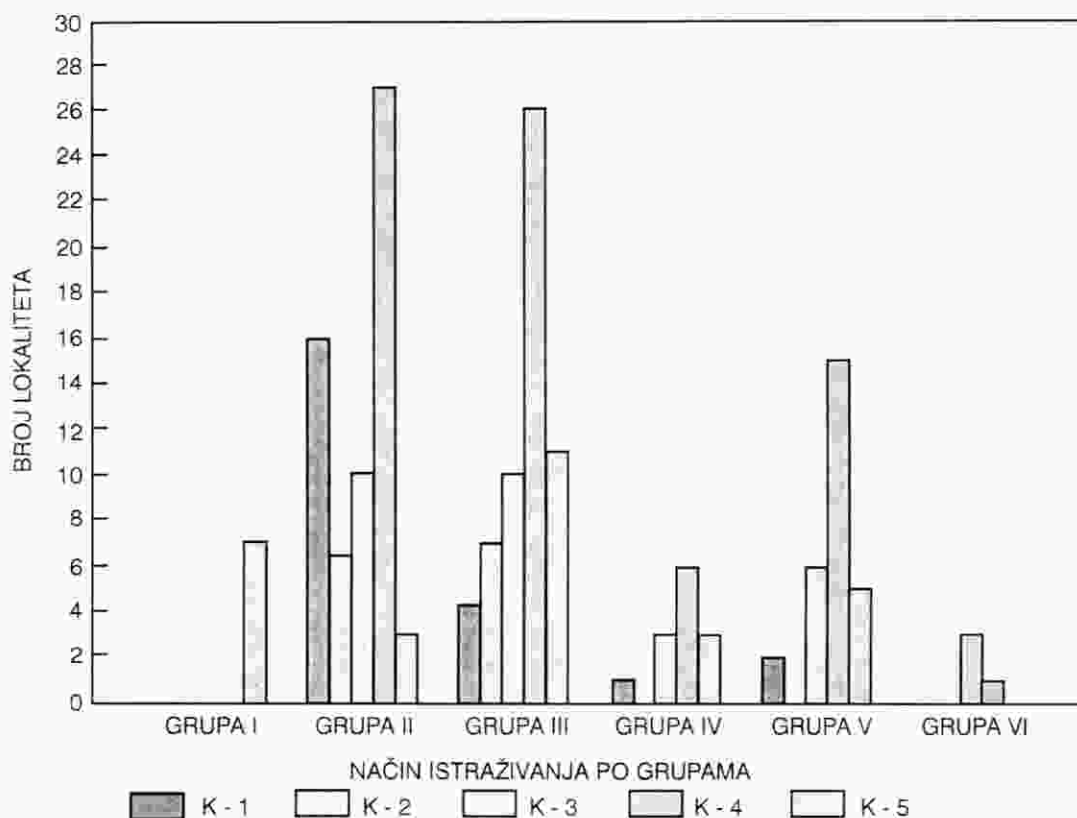
Tab. 1 - Prikaz broja lokaliteta po grupama načina istraživanja (GRUPA I - VI) za određene kulture (K - 1, K - 2,...) s udjelima

Tab. 1 - Tabellarische Darstellung der Anzahl der Fundstellen, eingeordnet nach Art der Forschungen (GRUPPE I-VI), die bei bestimmten Kulturen angewandt wurden (K-1, K-2,...), mit Anteilen

Načini istraživanja po grupama	Broj lokaliteta po grupama kultura i udjeli														Ukupno po grupama istraživanja	Udio po grupama istraživanja	
	K - 1	(%)*	(%)**	K - 2	(%)*	(%)**	K - 3	(%)*	(%)**	K - 4	(%)*	(%)**	K - 5	(%)*			(%)**
GRUPA I													7	100,00	24,13	7	4,06
GRUPA II	16	25,80	69,56	6	9,67	46,15	10	16,12	31,25	27	43,54	36,00	3	4,83	10,34	62	36,04
GRUPA III	4	6,89	17,39	7	12,06	53,84	10	17,24	31,25	26	44,82	34,66	11	18,96	37,93	58	33,72
GRUPA IV	1	7,69	4,34				3	23,07	9,37	6	46,15	8,00	3	23,07	10,34	13	7,55
GRUPA V	2	7,14	8,69				6	21,42	18,75	15	53,57	20,00	5	17,85	17,24	28	16,27
GRUPA VI							3	75,00	9,37	1	25,00	1,33				4	2,32
Ukupno po grupama	23			13			32			75			29			172	
Udio po grupama kultura	13,37			7,55			18,60			43,60			16,86				

* Udjel od ukupnog broja lokaliteta po grupama načina istraživanja

** Udjel od ukupnog broja lokaliteta po grupama kultura

Sl. 1 - Grafički prikaz broja lokaliteta po grupama načina istraživanja (GRUPA I-VI) za određene kulture (K - 1, K - 2,...)

Abb. 1 - Grafische Darstellung der Fundortenzahl nach Gruppen der auf bestimmte Kulturen (K-1, K-2,...) angewandten Forschungen (GRUPPE I-VI)

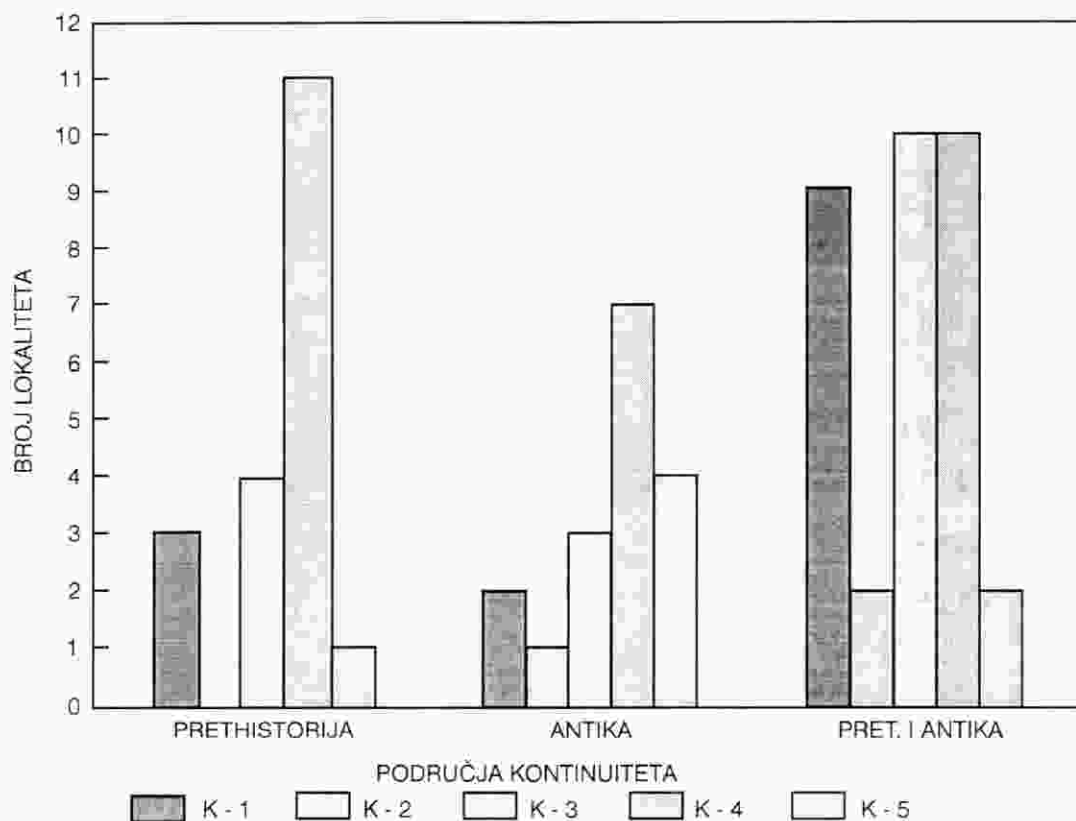
Tab. 2 - Tablični prikaz broja lokaliteta zaposjednutih u prehistoriji, anti-
ci i oba razdoblja (P+A) za određene grupe kultura s udjelima

Tab. 2 - Tabellarische Darstellung der Anzahl der in der Vorgeschichte,
Antike bzw. in diesen beiden Zeitspannen besiedelten Fundorte
(P+A) nach bestimmten Kulturgruppen, mit Anteilen

Kontinuitet	Broj lokaliteta po grupama kultura i udjeli										Ukupno po razdoblju	Udio po razdoblju					
	K-1	(%)*	(%)**	K-2	(%)*	(%)**	K-3	(%)*	(%)**	K-4			(%)*	(%)**	K-5	(%)*	(%)**
PREHISTORIJA	3	15,78	21,42				4	21,05	23,52	11	57,89	39,28	1	5,26	14,28	19	27,53
ANTIKA	2	11,76	14,28	1	5,88	33,33	3	17,64	17,64	7	41,17	25,00	4	23,52	57,14	17	24,63
PRET I ANTIKA	9	27,27	64,28	2	6,06	66,66	10	30,30	58,82	10	30,30	35,71	2	6,06	28,57	33	47,82
Ukupno po grupama kult. s kontinuitet.	14			3			17			28			7			69	
Udio	20,28			3,34			24,63			40,57			10,14				
Ukupno gr. kultura	23			13			32			75			29			172	
Udio lokaliteta s kontinuitet. od ukupnog br. lok. po gr. kult.	60,86			23,07			53,12			37,33			24,13			40,11	

* Udjel od ukupnog broja lokaliteta po razdoblju

** Udjel od ukupnog broja lokaliteta po grupama kultura s kontinuitetom

Sl.1 - Grafički prikaz broja lokaliteta zaposjednutih u prehistoriji, anti-
ci i oba razdoblja (P+A) za određene grupe kultura

Abb. 1 - Grafische Darstellung der Anzahl der in der Vorgeschichte, Antike
bzw. in diesen beiden Zeitspannen besiedelten Fundorte (P+A)
nach bestimmten Kulturgruppen

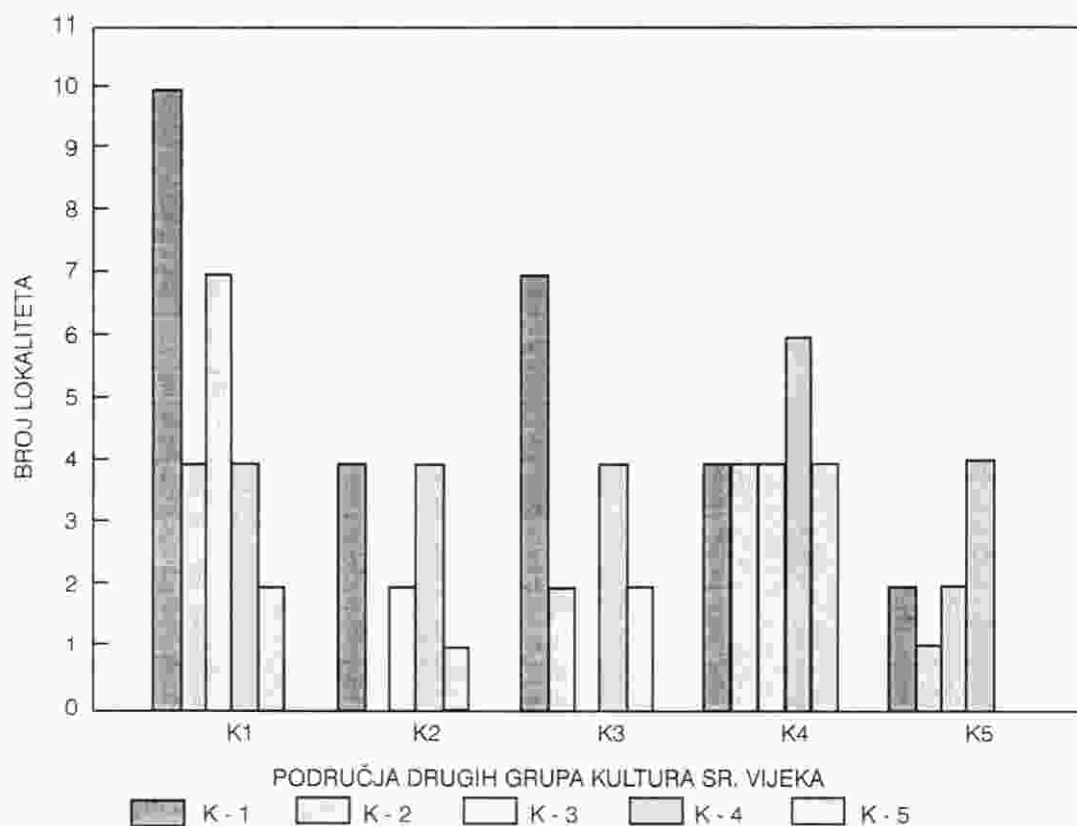
Tab. 2a - Tablični prikaz broja lokaliteta zaposjednutih u više perioda srednjeg vijeka (K1, K2,...) za određene grupe kultura (K - 1, K - 2,...) s udjelima

Tab. 2a - Tabellarische Darstellung der Anzahl der Fundstellen, die in verschiedenen Perioden des Mittelalters besiedelt wurden (K1, K2,...), nach bestimmten Kulturgruppen (K-1, K-2,...), mit Anteilen

Druga grupa kultura sred. vijeka	Broj lokaliteta po grupama kultura i udjeli										Ukupno po drugim grup. kult.	Udio drugih kult. od uk. broja lok. (172)					
	K-1	(%)*	(%)**	K-2	(%)*	(%)**	K-3	(%)*	(%)**	K-4			(%)*	(%)**	K-5	(%)*	(%)**
R1	10	37,03	37,03	4	14,81	36,36	7	25,92	46,66	4	14,81	18,18	2	7,40	22,22	27	15,69
K2	4	36,36	14,81				2	18,18	13,33	4	36,36	18,18	1	9,09	11,11	11	6,39
K3	7	46,66	25,92	2	13,33	18,18				4	26,66	18,18	2	13,33	22,22	15	8,72
K4	4	18,18	14,81	4	18,18	36,36	4	18,18	26,66	6	27,27	27,27	4	18,18	44,44	22	12,79
K5	2	22,22	7,40	1	11,11	9,09	2	22,22	13,33	4	44,44	18,18				9	5,23
Ukupno po drugim kulturama	27			11			15			22			9			84	
Udio	23,14			13,09			17,85			26,19			10,71				
Ukupno gr. kultura	23			13			32			75			29			172	
Udio druge gr. kultura od ukupnog br. lok. po gr. kult.	1117,39			84,61			46,87			29,33			31,03				48,83

* Udjel od ukupnog broja lokaliteta po drugim kulturama (K1, K2,...) srednjeg vijeka

** Udjel od ukupnog broja lokaliteta po grupama kultura (K1, K2,...) koje imaju i drugu oznaku srednjovjekovne kulture (K1, K2,...)

Sl. 2a - Grafički prikaz broja lokaliteta zaposjednutih u više perioda srednjeg vijeka (K1, K2,...) za određene grupe kultura (K - 1, K - 2,...)

Abb. 2a - Grafische Darstellung der Anzahl der in verschiedenen Perioden des Mittelalters besiedelten Fundstellen (K1, K2,...), nach bestimmten Kulturgruppen (K-1, K-2,...)

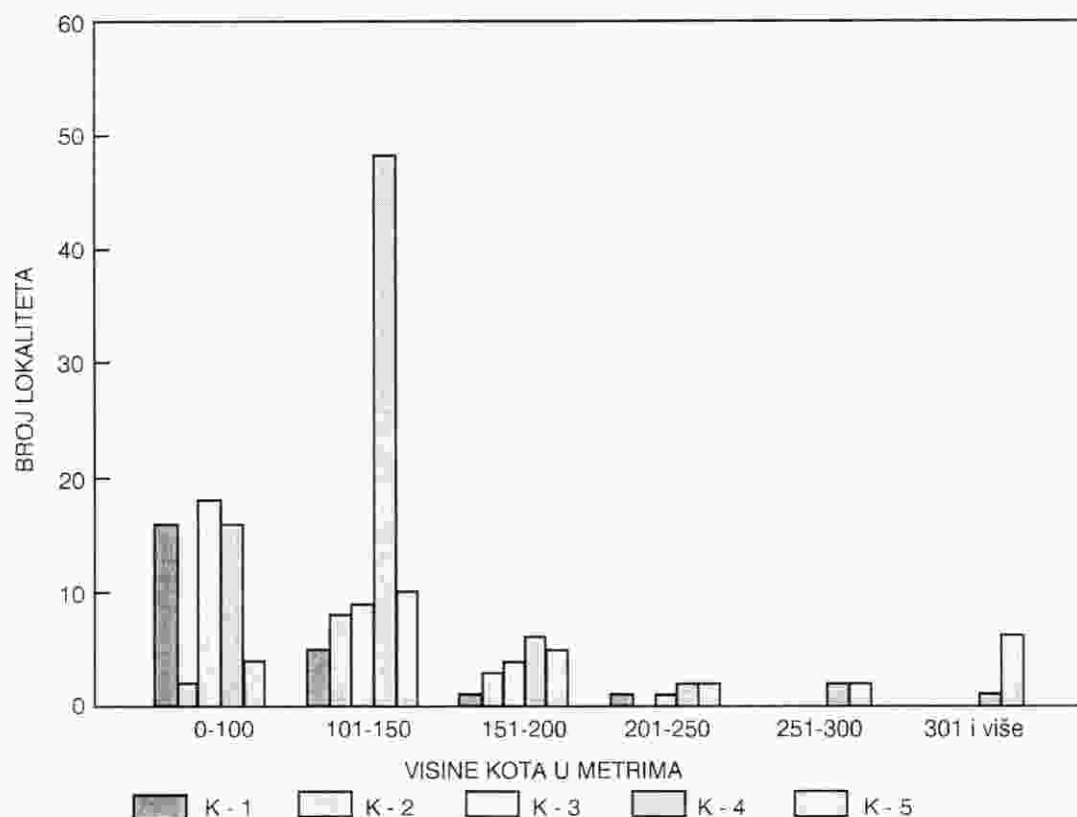
Tab. 3 - Tablični prikaz broja lokaliteta po grupama kultura smještenih na raznim kotnim visinama s udjelima

Tab. 3 - Tabellarische Darstellung der Anzahl der Fundstellen nach den auf unterschiedlichen Kotenhöhen zerstreuten Kulturgruppen, mit Anteilen

Kote (m)	Broj lokaliteta po grupama kultura i udjeli:														Ukupno po kotnim cjelinama	Udio po kotnim cjelinama	
	K-1	(%)*	(%)**	K-2	(%)*	(%)**	K-3	(%)*	(%)**	K-4	(%)*	(%)**	K-5	(%)*			(%)**
0-100	16	28,57	69,56	2	3,57	15,38	18	32,14	56,25	16	28,57	21,33	4	7,14	13,79	56	32,55
101-150	5	6,25	21,73	8	10,00	61,53	9	11,25	28,12	48	60,00	64,00	10	10,00	34,48	80	46,51
151-200	1	5,26	4,34	3	15,78	23,07	4	21,05	12,50	6	31,57	8,00	5	26,31	17,24	19	11,04
201-250	1	16,66	4,34				1	16,66	3,12	2	33,33	2,66	2	33,33	6,89	6	3,48
251-300										2	50,00	2,66	2	50,00	6,89	4	2,32
301 i više										1	14,28	1,33	6	85,71	20,68	7	4,06
Ukupno po grupama kulturama	23			13			32			75			29			172	

* Udjel od ukupnog broja lokaliteta po cjelinama kotnih visina

** Udjel od ukupnog broja lokaliteta po grupama kultura

Sl. 3 - Grafički prikaz broja lokaliteta po pojedinim cjelinama kotnih visina za određene grupe kultura

Abb. 3 - Grafische Darstellung der Anzahl der Fundstellen nach den auf unterschiedlichen Kotenhöhen zerstreuten Kulturgruppen

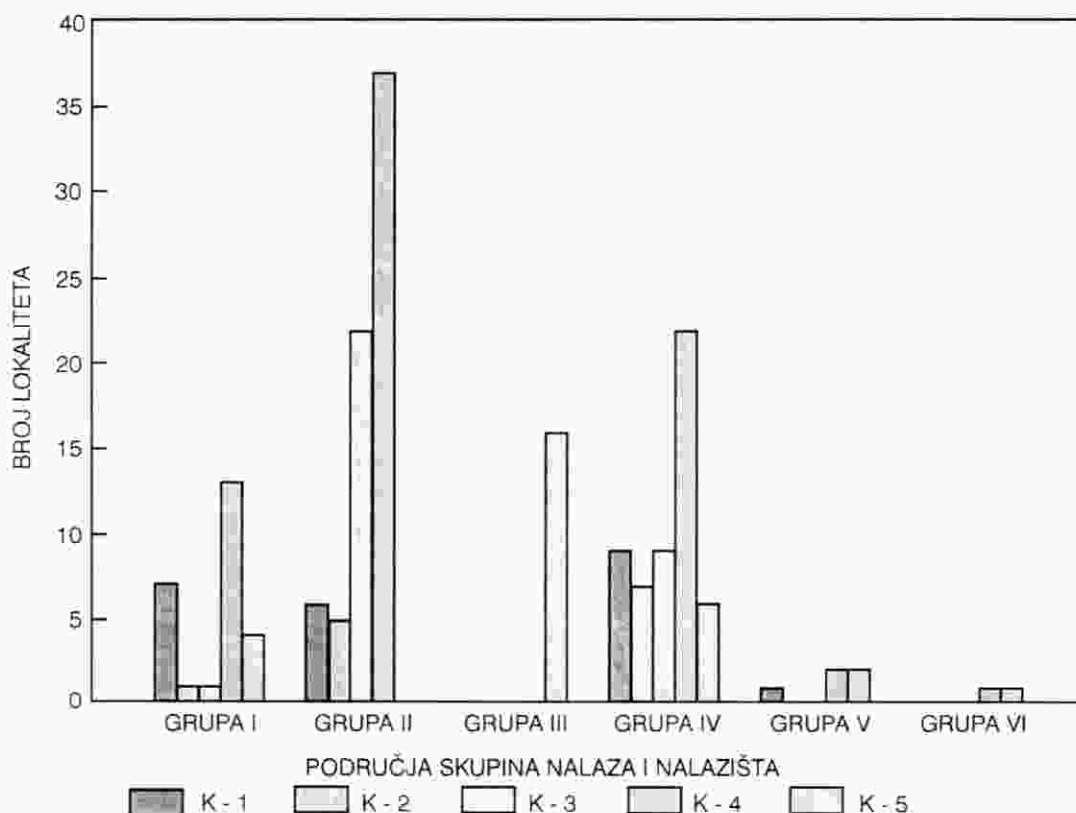
Tab. 4 - Tablični prikaz broja lokaliteta po skupinama nalaza i nalazišta za određene grupe kultura s udjelima

Tab. 4 - Tabellarische Darstellung der Anzahl der Fundstellen nach Gruppen der Funde und Fundorte unterschiedlicher Kulturgruppen mit Anteilen

Vrste nalaza i nalazišta po skupinama	Broj lokaliteta po grupama kultura i udjeli															Ukupno po skupinama nalaza	Udio po skupinama nalaza
	K-1	(%)*	(%)**	K-2	(%)*	(%)**	K-3	(%)*	(%)**	K-4	(%)*	(%)**	K-5	(%)*	(%)**		
SKUPINA 1	7(5)	26,29	30,43	1(1)	3,84	7,69	1	3,84	3,12	13(9)	50,00	17,33	4(3)	15,38	13,79	26(18)	15,11
SKUPINA 2	6(2)	8,57	26,08	5(3)	7,14	38,46	22(3)	31,42	68,75	37(14)	52,58	49,33				70(22)	40,69
SKUPINA 3													16	100,00	55,17	16	9,30
SKUPINA 4	9	16,98	39,13	7	13,20	53,84	9	16,98	28,12	22	41,50	29,33	6	11,32	20,68	53	30,81
SKUPINA 5	1	20,00	4,34							2(1)	40,00	2,66	2	40,00	6,89	5(1)	2,90
SKUPINA 6										1	50,00	1,33	1	50,00	3,44	2	1,16
Ukupno po grupama kulturama	23(7)			13(4)			32(3)			75(24)			29(3)			172(41)	

* Udjel od ukupnog broja lokaliteta po skupinama nalaza i nalazišta

** Udjel od ukupnog broja lokaliteta po grupama kultura

Sl. 4. - Grafički prikaz broja lokaliteta po skupinama nalaza i nalazišta za određene grupe kultura

Abb. 4 - Grafische Darstellung der Anzahl der Fundstellen nach Gruppen der Funde und Fundorte unterschiedlicher Kulturgruppen

OZNAKE ZA GRUPE KULTURA

- K - 1 (K1)* a. Huni
b. Ostrogoti
c. Gepidi
d. Langobardi
e. Germani
- K - 2 (K2) a. Martinovka stil
b. Franački utjecaj
c. Karolinški utjecaj
d. Normanski utjecaj
e. Kottlach
- K - 3 (K3) a. Avaroslavenska kultura I kaganata
b. Avaroslavenska kultura
c. Avaroslavenska kultura II kaganata
- K - 4 (K4) a. Slavenska kultura
b. Starohrvatska kultura
c. Bjelobrdiska kultura
- K - 5 (K5) Romanika

* Oznake za "druge grupe kultura srednjeg vijeka" (K1, K2,...) podrazumijevaju iste grupacije primarnih kultura odnosno naroda, stila ili utjecaja (K - 1, K - 2,...)

OZNAKE ZA GRUPE NAČINA ISTRAŽIVANJA

- GRUPA I - "in situ"
- GRUPA II a - površinski nalazi
b - slučajni nalazi
- GRUPA III a - sondiranje
b - pokusno (probno) istraživanje
c - rekognosciranje
d - reambulacija
- GRUPA IV a - zaštitna istraživanja
b - konzervatorski radovi
- GRUPA V - sustavna istraživanja
- GRUPA VI - bez oznake načina istraživanja

OZNAKE ZA SKUPINE VRSTA NALAZA I NALAZIŠTA

- SKUPINA 1 N - naselje
NA/1 - naselje okruženo jarkom
NB/1 - utvrđeno naselje - gradina
NB/2 - utvrđeno naselje - gradište
NB/3 - utvrđeno naselje - nadzemno, okruženo bedemom i jarkom
- SKUPINA 2 G - groblje pobježe nedeterminirano
GA - skeletno groblje pobježe nedeterminirano
GA/1 - skeletno groblje - groblje na redove
GA/2 - skeletno groblje - ukopi u ispruženom položaju
GA/3 - skeletno groblje - različiti položaji skeleta
GA/4 - skeletno groblje - konjanički ukop
GA/5 - skeletno groblje - ukopi oko crkve

- SKUPINA 3 OB - sakralni objekt ili kompleks
OB/1 - sakralni objekt ili kompleks - crkva
OB/2 - sakralni objekt ili kompleks - crkva i samostan
OB/3 - sakralni objekt ili kompleks - kapela
- SKUPINA 4 OA/1 - ostaci arhitekture ili arhitektonske plastike
OC/1 - obrambeni objekt - kula
OD - pojedinačni nalaz
OD/1 - pojedinačni nalaz - oruđe
OD/2 - pojedinačni nalaz - oružje
OD/3 - pojedinačni nalaz - dijelovi vojničke opreme
OD/4 - pojedinačni nalaz - dijelovi konjske opreme
OD/5 - pojedinačni nalaz - nakit
OD/6 - pojedinačni nalaz - keramika
OD/7 - pojedinačni nalaz - novac
- SKUPINA 5 - naselje + groblje (K - 5 = naselje + crkva)
SKUPINA 6 - naselje + groblje + crkva (K - 5 = groblje + crkva)

POPIS ŽUPANIJA SJEVERNE HRVATSKE

- I - Zagrebačka županija
II - Krapinsko - Zagorska županija
III - Sisačko - Moslavačka županija
V - Varaždinska županija
VI - Koprivničko - Križevačka županija
VII - Bjelovarsko - Bilogorska županija
X - Virovitičko - Podravska županija
XI - Požeško - Slavonska županija
XII - Brodsko - Posavska županija
XIV - Osječko - Baranjska županija
XVI - Vukovarsko - Srijemska županija
XX - Međimurska županija
XXI - Grad Zagreb

POPIS KARATA

- Karta 1 - Prikaz Županija Sjeverne Hrvatske
Karta 2 - Prikaz srednjovjekovnih lokaliteta koji pripadaju određenoj grupi kultura

LITERATURA

- BARADA M., 1952, Hrvatska dijaspora i Avari, *ShP* III ser. sv. 2, Split/Zagreb: 7-17.
- BRANDI M., 1980, *Opća povijest srednjeg vijeka*, Zagreb.
- EVANS H.M.A., 1989, The Early Mediaeval Archaeology of Croatia A.D. 600-900, *BAR* S539, Oxford.
- KARAĆ V., 1991, Romanička sakralna arhitektura na području Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema, *Obavijest* XXIII/2, Zagreb, 25-26.
- KARAMAN L., 1940, Iskopine društva 'Bibača' u Mravinčima i starohrvatsko groblje, *RadJAZU* 268, Zagreb, 1-44.
- KARAMAN L., 1952, Osvrti na neka pitanja iz arheologije i povijesti umjetnosti, *ShP* III ser. sv. 2, Split/Zagreb, 81-104.
- KARAMAN L., 1956, Dva hronološka pitanja starohrvatske arheologije, *ShP* III ser. sv. 5, Split/Zagreb, 129-134.
- KLAJČ N., 1982, *Zagreb u srednjem vijeku*, Zagreb.
- KLEIN L.S., 1988, *Arheološka tipologija*, Ljubljana.
- KUROŠEC J., 1951, Delitev slovanskih pitanja zgodnjega srednjega veka v Jugoslaviji, *AVes* II/1, Ljubljana, 134-155.
- REHŠTAR, 1990, *Registar arheoloških nalaza i nalazišta sjeverozapadne Hrvatske. Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske - Sekcija arheologa i preparatora*, Varaždin.
- SEKELI T., 1992, *Srednjovjekovna nalazišta sjeverne Hrvatske, Stanje istraživanja i statistika srednjovjekovnih lokaliteta kontinentalnog dijela Republike Hrvatske do 1991. godine*, magistarski rad, I i II dio (mikopis), Filozofski Fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- SEKELI IVANČAN T., 1992a, Učestalost toponima kod srednjovjekovnih arheoloških nalazišta sjeverne Hrvatske, *PrilInstArheolZagreb* 9, Zagreb, 153-164.
- SEKELI IVANČAN T., 1995, Catalogue of Medieval Sites in Continental Croatia, *BAR* S615, Oxford.
- SEKELI IVANČAN T., 1995a, Analiza načina istraživanja srednjovjekovnih lokaliteta sjeverne Hrvatske, *PrilInstArheolZagreb* 10, Zagreb, 149-152.
- SERDAR V. i ŠOŠIĆ I., 1987, *Uvod u statistiku*, Zagreb.
- TOMIČIĆ Ž., 1990, *Arheološka slika međurječja Mure, Drave, Dunava i Save u svjetlosti materijalnih izvora hjelobrdskog kulturnog kompleksa*, doktorska disertacija (rukopis), Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- VINSKI Z., 1946, O hjelobrdskoj kulturi, *HRVATSKO KOLO* Zagreb.
- VINSKI Z., 1949, Starohrvatske naušnice u Arheološkom muzeju u Zagrebu, *ShP* III ser. sv. 1, Split/Zagreb, 22-37.
- VINSKI Z., 1949a, Prethodni izvještaj o arheološkim značajkama clemnata materijalne kulture nadenim pri iskapanju nekropole ranog srednjeg vijeka u Bijelom Brdu u siječnju 1948. g., *LjetJAZU* 55, Zagreb, 225-238.
- VINSKI Z., 1952, Naušnice zvjezdolikog tipa u Arheološkom muzeju u Zagrebu s posebnim obzirom na nosioce srebrnog nakita Čadavica, *ShP* III ser. sv. 2, Split/Zagreb, 29-56.
- VINSKI Z., 1954, Povodom našeg prvog priručnika slavenske arheologije s osvrtom na još neke novije publikacije s tog područja, *Peristil* I, Zagreb, 199-207.
- VINSKI Z., 1955, Prethodni izvještaj o iskapanju nekropole na Lijevoj Bari u Vukovaru 1951., 1952. i 1953. godine, *LjetJAZU* 60, Zagreb, 231-255.
- VINSKI Z., 1958, O nalazima 6. i 7. stoljeća u Jugoslaviji s posebnim obzirom na arheološku ostavštinu iz vremena prvog avarskog kaganata, *Opuscula* 3, Zagreb, 13-68.
- VINSKI Z., 1978, Novi karolinški nalazi u Jugoslaviji, *VAMZ* 3. ser. sv. X-XI (1977-1978), Zagreb, 143-208.
- VINSKI Z., 1984, Ponovo o karolinškim mačevima u Jugoslaviji, *VAMZ* 3. ser. sv. XVI-XVII (1983-1984), Zagreb, 183-210.
- VINSKI, GASPARINI K. i ERİEGOVIĆ S., 1958, Ranosrednjovjekovno groblje u Brodskom Drenovcu, *VAMZ* 3. ser. sv. I, Zagreb, 129-161.
- VUKIČEVIĆ - SAMARŽIJA D., 1986, Sakralna gotička arhitektura u Slavoniji, Zagreb.

Zusammenfassung

DER FORSCHUNGSSTAND UND EINIGE MERKMALE DER MITTELALTERLICHEN FUNDSTELLEN EINZELNER "KULTUREN" IN NORDKROATIEN

In diesem Beitrag sind die mittelalterlichen Fundstellen aufgezeichnet, die in der Fachliteratur einzelnen Kulturen zugeordnet wurden (Verzeichnis der mittelalterlichen Fundstel-

len je nach Kultur, Karte 1, Karte 2). In Nordkroatien werden dementsprechend Befunde hunnischer, ostrogothischer, gepidischer, langobardischer oder im allgemeinen, germanischer (K-1) Herkunft aus der Zeit vom Ende des 4./5. Jhs. bis Ende des 6. Jhs. angetroffen, ferner die Überreste der Kulturen, die in dem Raum nicht ihren Ursprung haben, wie z. B. die Martinovka-Kultur, fränkische Einflüsse, karolingische, normanische und jene von Kottlach (K-2), aus der Zeit vom 6./7. Jh bis Ende des 9. Jhs. Die Befunde slawischer Herkunft werden in die awaroslavische Gruppe des I und II Khaganats (K-3) aus der Zeit vom Anfang des 7. Jhs. bis Anfang des 9. Jhs. und in die Bijelo Brdo-Gruppe, altkroatische oder im allgemeinen slawische Gruppe (K-4) aus der Zeit vom 9. bis zum 12. Jh. gegliedert. Die jüngsten Befunde entstammen dem 12. und 13. Jh., d. h. der Romanik (K-5).

Analysiert wurde die Art in der die Fundstellen erforscht wurden, wie sie angelegt sind in Anbetracht der Bodenhöhe, sowie die Kontinuität ihrer Besiedlung, auch was für Befunde angetroffen wurden. Es wurde beobachtet, dass über die Fundstellen aus der Völkerwanderungszeit zumeist durch Zufalls- und Einzelfunde vom gestreuten archäologischen Fundstoff erfahren wird (Taf.1, Abb.1, Taf.4, Abb.4). Oft sind sie im Flachland (bis 100 m Seehöhe) aufzufinden (Taf.3, Abb.3) und sie befinden sich auf Fundstellen, die schon früher, in der Vorgeschichte und in der Zeit der Antike, benutzt wurden (Taf.2, Abb.2). Es muss hervorgehoben werden, dass über die Awaroslawen aus dem ersten und zweiten Khaganat sowie über die Träger der Bijelo Brdo-Kultur, der altkroatischen und slawischen Kultur zu-meist durch Funde aus den schon erforschten Gräberfeldern erfahren wird. Auf den erwähnten Fundstellen wurden die meisten systematischen Untersuchungen durchgeführt (Taf.1, Abb.1, Taf.4, Abb.4). Als Reiter- und Nomadenvolk wählen die Awaroslawen öfter die Flachlandstätten (Taf.3, Abb.3), sowie jene, die in der Vorgeschichte und Antike belegt waren - wie auch die ethnischen Gruppen der Völkerwanderung. Wegen der Auswahl ähnlicher Stätten sind häufig auf derselben Fundstelle die Überreste beider Kulturgruppen vorzufinden (Taf.2a, Abb.2a). Die Bevölkerung im 9.-12. Jh. besetzt höher gelegenes Gelände, bis 150 m Seehöhe (Taf.3, Abb.3) und die Stätten, die auch von der vorgeschichtlichen Bevölkerung benutzt wurden (Taf.2, Abb.2). Die Romanik ist uns durch Kirchen und Überreste der Kirchenarchitektur sowie durch architektonische Plastik bekannt (Taf.1, Abb.1, Taf.4, Abb.4). Einige Fundstellen der Romanik liegen auf höherem Gelände, sogar über 301 m Seehöhe, vorzufinden sind sie aber auch in einer Seehöhe von 101-150 m (Taf.3, Abb.3). Wird ein schon früher benutzter Raum belegt, ist es oft eine Fundstelle aus der Zeit der Antike (Taf.2, Abb.2).

Die durchgeführte Analyse zeigt, dass bestimmte Gesetzmässigkeiten und allgemeine Merkmale der hier aufgefundenen Kulturgruppen vorhanden sind, und zwar mit Rücksicht auf die Forschungsweise, die Fundstellenbelegung (sowohl in einem früheren Zeitraum als auch in unterschiedlichen Zeitspannen des Mittelalters), das Anlegen der Siedlungen in bestimmten Geländehöhen, sowie auf die Art der Fundstellen und der darin angetroffenen Funde.

Übersetzung
Branka OHNJEČ